

Висновки

Таким чином аналіз існуючих сьогодні прикладів відновлених історико архітектурних ансамблів монастирів свідчить про необхідність вироблення системи засобів дотримання та реалізації названих принципів (принцип збереження єдності історико архітектурних ансамблів монастирів з ландшафтом, принцип дотримання стильової цілісності історико архітектурних ансамблів монастирів, принцип відтворення містобудівної домінанти, принцип відповідності нових функцій історично сформованим архітектурним ансамблям, принцип раціонального використання). Саме вироблення алгоритму ведення комплексних робіт на засадах ревалоризації можуть цьому сприяти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Johannes Götzenauer, Prioren und Prälaten der Kartause Mauerbach. In: Kartause Mauerbach 1314 bis heute. Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege LIII. 1999. Heft 2/3/4
2. Hornung Z. Polejowski Piotr (zm. przed r. 1780) // Polski Słownik Biograficzny. — Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk — Łódź : Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1982. — Т. XXVII/2. — Zeszyt 113.
3. Ильин М. А., Борисова Е. А. Архитектура [2-й пол. 19 в.] // История русского искусства, т. 9, книга 2. — М., 1965.
4. Ремешило-Рибчинська О. Актуальність ревалоризації архітектурних ансамблів та збереження їхнього образу в історичному ландшафті України/ Ремешило-Рибчинська О.І.. - Вісник Національного університету „Львівська політехніка”, 2011р.

Ищук Александр Степанович

кандидат исторических наук,

Завідувач відділу історії України ХХ століття,

Національний музей історії України

Oleks.ishchuk@gmail.com

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЗНАТЬ ПРО МИНУЛЕ В НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Популяризація історії України (особливо серед молоді) є одним з важливих завдань Національного музею історії України. Зрозуміло, що далеко не кожен відвідувач музею прагне почути довгу музейну екскурсію з детальною інформацією. Тим більше, що основна експозиція музею складає 25 залів на трьох поверхах, і щоб її оглянути потрібно не менше як півтори години. Чимало людей приходять до музею з дітьми, і мають на меті в першу чергу добре відпочити, цікаво провести час. Робота з такою аудиторією передбачає подану історичної інформації в науково-популярному форматі і є одним головних напрямків роботи музею.

Нижче наводяться приклади деяких заходів НМІУ щодо популяризації історії, які були успішно проведені протягом 2015-2016 рр.

1. Проведення в НМІУ науково-популярних заходів до річниці аварії на Чорнобильській АЕС (25-26 квітня 2015 р.).

Для більшого охоплення відвідувачів було вирішено провести два заходи в один день. Перший захід був доволі стандартний: лекція-дискусія, за участю учасника ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС Олексія Бреуса. Другий захід – нестандартний: нічний показ фільмів в НМІУ про Чорнобильську аварію, а також фільмів жахів, де фігурує Чорнобиль. Передбачалося, що ці два заходи відвідають зовсім різні за характером люди.

Стандартний захід – лекція-дискусія проводився вдень 25.04. 2015 р. Відбувся виступ ліквідатора аварії Олексія Бреуса і Голови спілки «Чорнобиль». Захід відвідали щонайменше 20 чоловік. В основному це були співробітники музею та відвідувачі. Було продемонстровано документи про аварію на ЧАЕС, доповідачі поділилися своїми спогадами. В кінці заходу відбулась дискусія, доповідачі відповіли на запитання присутніх.

Нестандартний захід передбачав нічний показ фільмів в НМІУ про Чорнобильську аварію, а також фільмів жахів, де фігурує Чорнобиль. Ідею придумала с.н.с. НМІУ Галина

Василенко. Задум був такий: сумістити подачу історичної науково-популярної інформації про аварію на Чорнобильській АЕС із розважальним заходом – показом фільмів жахів. Захід був спрямований в першу чергу для молодіжної аудиторії.

Треба визнати, що ідею нічного показу фільмів підтримували далеко не всі співробітники НМІУ. Були сумніви, чи будуть бажаючі взяти участь в цьому заході, чи прийде достатня кількість відвідувачів, чи будуть вони поводитися гарно.

Практичне втілення задуму відбулось в такий спосіб. В холі 1-го поверху НМІУ почепили великий екран, поставили понад 70 стільців і лавки. Захід розпочався в 23.00. Зі співробітників музею вночі чергувало 15 чоловік, які стежили за порядком. Захід був платним. Для того, щоб відвідувачам було веселіше перебувати в музеї всю ніч, було забезпечено безкоштовну каву та печиво. Квитки купили майже 100 відвідувачів (переважно - молодь), і дивилися фільми до самого ранку.

Всього під час заходу було показано 5 фільмів. В перервах між фільмами відбулися короткі лекції фахівців-істориків на 15-20 хвилин, які в науково-популярному стилі розповідали про причини і наслідки Чорнобильської аварії, розглядали питання швидкої урбанізації і зменшення природних ресурсів Землі. Крім того, розповідалося про історію створення фільмів жахів.

Захід з популяризації історії Чорнобильської аварії в НМІУ пройшов успішно. Відвідувачі заходу врят чи прийшли б на лекцію до музею вдень. Хоча б тому, що багато з них ведуть нічний спосіб життя. Більшість відвідувачів залишали музей задоволеними.

Результат: Завдяки проведенню заходу людям у нестандартний спосіб було донесено додаткову інформацію про Чорнобильську аварію, її наслідки та роль в історії України.

2. Проведення в НМІУ вечірніх «екскурсій з каганцями» про актуальні події історії України ХХ століття.

Задум: проводити для відвідувачів НМІУ науково-популярні лекції з історії України у вечірній час, після 19.00, коли вже темно. Лекції проводили співробітники НМІУ, які мали завдання подавати інформацію в максимально доступній формі. Такі лекції мали музичний супровід. Фактично в таких екскурсіях поєднувалась науково-популярна лекція, екскурсія залами музею та елементи театральної вистави (вмикалися пісні, музика, декламувалися вірші за темою екскурсії). Екскурсовод отримував завдання говорити коротко і чітко, намагались захопити людей розповіддю, не перевантажувати слухачів інформацією.

Треба визнати, що цю ідею підтримували далеко не всі співробітники НМІУ. Одного разу колеги – «доброзичливці» подзвонили в пожежну охорону і повідомили, що в музеї пожежа, щоб не допустити проведення вечірньої «екскурсії з каганцями». Приїхали пожежники, довелося пояснити ситуацію, заспокоювати їх, і відвідувачів.

Практичне втілення задуму відбувалось в такий спосіб. В холі 1-го поверху НМІУ відвідувачів зустрічали співробітники музею, і вручали їм каганці (з палаючими свічками всередині). В усіх залах музею, де проходила екскурсія, чергували музейні доглядачі. Це робилося щоб посилити протипожежну безпеку і уникнути виникнення будь-яких непередбачуваних ситуацій. Екскурсовод проводив науково-популярну екскурсію в залах музею не більше 45 хв., показував найбільш цікаві експонати музею, потім відповідав на запитання. У кожній подібній екскурсії були свої «родзинки», наприклад: фотографії найбільш відомих людей, про яких згадано в екскурсії; пошук в залі музею прихованого «історичного скарбу» (це особливо актуально, якщо в заході беруть участь малі діти); переодягання співробітника музею в одяг первісної людини; запрошувалися актори, які танцювали український народний танець тощо.

Тематика «екскурсій з каганцями» була різною, наприклад: «Кам'яний вік», «Козацька доба», «Бій під Крутами» тощо. Підготовка екскурсій з каганцями вимагає творчого і нестандартного підходу. Зазвичай екскурсії відвідували від 2-3 до 20 людей. Більшість з відвідувачів були зацікавлені побачити і почути щось нове.

Висновки: «екскурсії з каганцями» сприяють популяризації історії України для тих людей, які полюбляють відвідати музей і не лише побачити експонати та почути екскурсію, але й відчувати себе в новій, нестандартній атмосфері. Після подібних екскурсій відвідувачі нерідко ділилися враженнями, що перебування в музеї ввечері чи вночі емоційно чимось нагадує їм

сюжети відомих американських фільмів «Ніч в музеї», сприяє покращенню настрою. Часто після розповідей відвідувачів вечірніх екскурсій наступного разу до музею приходили вже їх родичі.

Результат: в НМІУ регулярно проводяться вечірні «екскурсії з каганцями», і на цей вид послуг вже є певний попит. Деякі відвідувачі, побувавши на одній екскурсії, згодом приходять і на наступні. У своїх відгуках вони зазначають, що їм набагато цікавіше відвідувати музей ввечері і відчути себе в нестандартній атмосфері, аніж приходити в музей вдень і слухати стандартні екскурсії. Серед відвідувачів є як молодь, так і люди старшого віку. Зважаючи на це, є потреба проводити подібні заходи і надалі.

3. Створення аудіогіду залами НМІУ.

Зважаючи на великий попит та прохання відвідувачів, дирекція НМІУ вирішила створити аудіогід по всім залам музею.

Задум: Аудіогід має бути досить коротким, щоб не перевантажувати відвідувачів інформацією. Текст повинні готувати наукові співробітники музею, він містить перевірену інформацію про певний історичний період та найважливіші експонати, але в спрощеному вигляді. Розрахунок йде на те, щоб аудіогід займав не більше 3 хвилин на кожен зал. Відвідувач може послухати текст, почути коротку інформацію про епоху, про найбільш важливі експонати, і йти далі. Особливо актуальними такі аудіогіди є для туристів, які не мають багато часу на огляд музею, заходять в музей щоб провести час до відходу потяга чи автобуса (1-2 години).

Важливим у справі створення аудіогідів є переймати західноєвропейський досвід. Доцільно найбільш важливі експонати в музеї нумерувати, і про кожен них записувати коротку аудіо історію. Саме так зроблено в музеях Ватикану.

В перспективі доцільно зробити аудіогіди кількома мовами, так як це робиться в провідних музеях Європи (хоча б англійською, французькою, італійською, німецькою, китайською, російською, українською).

4. Показ науково-популярних фільмів.

Для школярів та студентів в НМІУ практикувався показ науково-популярних фільмів. Зазвичай фільми підбиралися за тими темами, які були потрібні учнями і які були передбачені відповідними навчальними програмами.

Практика показала, що часто відвідувачі більш уважно дивляться фільм, ніж слухають розповідь екскурсовода на цю ж тему. Причина в тому, що гарно озвучений фільм є більш привабливим для відвідувачів.

5. Виставка політичної карикатури на сходах при вході до музею.

Задум: в сонячний день вивісити при вході до музею карикатури відомого карикатуриста про російсько-український конфлікт 2014-2015 рр. Захід був розрекламований за допомогою телебачення і радіо.

Результат: всі відвідувачі музею в цей день змогли побачити виставку карикатур. Оскільки погода була сонячна, люди зупинялися, уважно все оглядали, розмовляли і дискутували між собою. В карикатурах у дотепній формі було показано історію російсько-українського конфлікту 2014-2015 рр. Це спрощувало відвідувачам сприйняття теми. Можна припустити, що якби цю виставку провести в закритому приміщенні, інтерес до неї міг би бути меншим.

6. Проведення заходів з тваринами (для дітей).

Зважаючи на існуючий попит серед дитячої аудиторії, в НМІУ вирішено було провести кілька науково-популярних лекцій з участю тварин.

Задум: провести лекцію про історію собак та котів, як про найдавніших друзів людей. В першу чергу вирішили провести лекцію про собак. Історичної інформації на цю тему було більш ніж достатньо – книги, фотографії тощо. Потрібно було віднайти якусь «родзинку». Допомогло те, що у однієї з співробітниць НМІУ вдома була досить добре дресирована собака. Співробітниця погодилася привести її в музей та показати дітям декілька номерів, що мало пожвавити спілкування.

Практичне втілення задуму відбувалось в такий спосіб. В холі 1-го поверху музею відвідувачів зустрічали співробітники, і розсаджували в залі. Далі була прочитана досить

коротка, але змістовна науково-популярна лекція про історію «чотириногих друзів» людей (від давніх часів до сьогодення), з показом відповідних слайдів на великому екрані. Дитяча аудиторія була дуже рада побачити фотографії і почути розповідь про тварин, а ще більше зраділа, коли відбулась демонстрація трюків з участю живої собаки (стояння на задніх лапах, стрибання через кільця і т.п.). Співробітниця музею відповіла на всі запитання дітей, спілкування проходило дуже жваво. В результаті всі залишилися дуже задоволеними.

Досягнутий результат: дітям була прочитана науково-популярна лекція, яка була сприйнята максимально добре. А демонстрація трюків з живою собакою посприяла кращому засвоєнню почутого. Таким чином, відбулася популяризація історичних знань у досить таки нестандартний спосіб. Немає сумнівів, що без показу трюків з живою собакою усе пройшло б не так цікаво.

Звісно знайшлися і ті, хто сприйняв подібний захід не дуже позитивно. Казали, що «в головному історичному музеї держави не місце трюкам із собаками» і т.п. Але, як показала практика, у відвідувачів є попит на саме такий спосіб науково-популярної подачі історичної інформації. Показово, що саме на такі заходи відвідувачі охоче купують квитки.

7) Проведення в НМІУ науково-популярних лекцій знаних істориків, зустрічей з історичними реконструкторами.

Протягом 2015-2016 рр. в НМІУ було організовано серію науково-популярних лекцій з актуальних питань української історії. Їх проводили як працівники музею д.і.н. М. Яременко, к.і.н. О. Попельницька, к.і.н. О. Іщук та інші, так і запрошені лектори. Наприклад, активну участь взяли відомі українські історики к.і.н. Г. Єфіменко, к.і.н. О. Юркова, к.і.н. Я. Приймаченко та інші, об'єднані у „Лікбез” (засновник – к.і.н. К. Галушко). На багатьох заходах було від 50 до 100 і більше відвідувачів. Це підтвердило те, що в суспільстві є певний попит на науково-популярні лекції і презентації. Такою ж популярністю користувалися зустрічі з історичними реконструкторами, які демонстрували відвідувачам НМІУ реконструкції одягу та озброєння періоду Русі, Козаччини, Першої і Другої світової війни, ОУН і УПА тощо.

Загальні висновки:

1) Час вимагає, щоб провадити в музеях не лише класичні оглядові та тематичні екскурсії, але й шукати нові форми подачі інформації, популяризації історії.

2) Популяризація історії повинна проводитись у різний спосіб: лекції і дискусії, демонстрація фільмів, проведення історичних виставок на відкритому повітрі, вечірні та нічні заходи, науково-популярні лекції, історичні реконструкції тощо.

3) Практика показує, що в сфері популяризації історії повинні працювати історики, які вільно володіють історичним матеріалом і здатні донести інформацію відвідувачам в простій і доступній формі. Слід визнати, що далеко не всі науковці на це здатні, багато хто говорить дуже складними словами, або дуже сухою науковою мовою. Але якщо доносити інформацію в формі наукової лекції, то відвідувачі не слухають, просто розходяться або нудяться.

4) Популяризаційні заходи доцільно супроводжувати піаром та рекламою. Повідомляти про них заздалегідь у мережі Фейсбук, або по ТБ, радіо. Це дасть можливість залучити до заходу більшу кількість людей.

5) В українських музеях є ті працівники, які підтримують нові форми популяризаційних заходів. Є і такі, які виступають проти їх проведення. Тому музейникам доцільно час від часу збиратися та обмінюватися досвідом подібної роботи. Це посприяє активізації роботи з популяризації історії України.

6) Практика показала, що є теми, які відносно легко популяризувати (наприклад, кам'яна доба, історія усі, середньовіччя). Є теми, які популяризувати важче, бо вони є більш важкими для сприйняття (Перша і Друга світова війна, Голодомор, політичні репресії). Тому необхідно поступово розробляти нові форми популяризації найбільш важких сторінок історії, щоб вміти доносити інформацію до різних прошарків суспільства.